

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного податкового університету
доктору екон. наук., проф. Краєвському В.М.*

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента
Селіванової Наталі Миколаївни на дисертаційну роботу**

Шацкова Віктора Володимировича на тему:

**«Облік та аудит основних засобів підприємств суспільного інтересу»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» у галузі знань
07 «Управління та адміністрування»**

*Актуальність теми наукового дослідження,
її зв'язок з науковими програмами і тематикою*

Сучасні облікові практики вимагають врахування не лише фінансових, але й нефінансових факторів, що впливають на оцінку основних засобів. У цьому контексті облік основних засобів підприємств суспільного інтересу відіграє важливу роль, оскільки правильна оцінка активів забезпечує прозорість фінансової звітності, підвищує ефективність управління ресурсами та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Аудит основних засобів підприємств суспільного інтересу також має адаптуватися до сучасних умов, зокрема, розширення аудиторських процедур для оцінки ризиків, оцінка ефективності використання ресурсів. На сьогодні в Україні існують загальні дослідження відносно обліково-аналітичного забезпечення управління підприємствами суспільного інтересу в сучасних умовах сталого розвитку. Разом з тим, питання в частині підходів щодо обліку та аудиту основних засобів, що відповідатимуть принципам сталого розвитку, недостатньо досліджені. Тому зазначені обставини вимагають розробки теоретико-методичного базису і

прикладних засад обліку та аудиту основних засобів, що дозволять підприємствам суспільного інтересу отримати більш прозору звітність про свою діяльність в контексті сталого розвитку бізнесу та сприятимуть підвищенню ефективності їхнього управління і довіри стейкхолдерів. Таким чином, обрану тему дисертації можна вважати актуальною та своєчасною.

Тісний зв'язок дисертації з науковими дослідженнями Державного податкового університету, спрямованих на удосконалення сучасних підходів управління та обліку суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку, вказує участь у виконанні науково-дослідної роботи кафедри обліку і консалтингу «Обліково-аналітичне забезпечення управління суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку» (державний реєстраційний № 0121U111098). У рамках зазначеної теми дисертантом розвинуто класифікування основних засобів підприємств суспільного інтересу з урахуванням принципів сталого розвитку; добровільне розкриття інформації у фінансовій звітності щодо кліматичних змін в частині основних засобів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в межах проведеного дослідження ґрунтуються на комплексному застосуванні загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Викладені в роботі основні положення, що мають наукову новизну, базуються на глибокому аналізі сучасних фундаментальних та прикладних досліджень провідних вітчизняних і зарубіжних учених, а також матеріалів науково-практичних конференцій, присвячених питанням обліку та аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів підтверджується використанням сучасного методологічного апарату, що включає діалектичний метод пізнання та спостереження, узагальнення та системний підхід, морфологічний аналіз, класифікацію, порівняння, групування, факторний метод та факторний аналіз, структурно-логічне моделювання, логічне узагальнення.

Комплексне застосування цих методів забезпечує високу валідність отриманих висновків та практичних рекомендацій.

Структура дисертаційної роботи є логічно впорядкованою та завершеною, що відповідає заявленій тематиці та меті дослідження. Узгодженість змісту роботи з її науковим задумом підтверджує цілісність дослідження та його відповідність вимогам, що висуваються до наукових праць такого рівня. Поставлені завдання, сформульовані авторські положення новизни та висновки дослідження чітко відповідають концептуальній «науковій формулі» дисертаційної роботи.

Аргументованість нових наукових положень підтверджує глибоке розуміння автором предмета дослідження, здатність критично аналізувати й узагальнювати інформацію з широкого спектра наукових джерел, включаючи нормативно-правові акти, що регламентують облік та аудит основних засобів підприємств суспільного інтересу.

Висновки дисертації повністю відображають результати проведеного дослідження, розкривають сутність і новизну запропонованих наукових положень і практичних рекомендацій, що підтверджує їхню значущість для подальшого розвитку теорії та практики обліку й аудиту.

Основні наукові результати дисертації

Наукова новизна і достовірність отриманих результатів полягає в обґрунтуванні, поглибленні теоретичних положень та розробленні рекомендацій щодо удосконалення обліку та аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу:

- у контексті розвитку теоретичних засад обліку і аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу розроблено класифікацію основних засобів, що призначена для підприємств суспільного інтересу, в якій враховується специфіка обліку основних засобів за міжнародними стандартами та побудований загальний чотиристадійний процес аудиту;

– у частині розвитку прикладних засад обліку основних засобів підприємств суспільного інтересу удосконалений процес дослідження стану системи обліку та розкриття інформації про основні засоби у фінансовій звітності підприємств суспільного інтересу за обліковими оцінками та додатковою інформацією; запропонована систематизація методів розрахунку знецінення основних засобів при певних потребах для різних галузей; зроблена систематизація інформації про основні засоби, що потребує розкриття в фінансовій звітності за міжнародними стандартами, з доповненням з позиції екологічної відповідальності розкриттям інформації щодо кліматичних змін; наведено групування основних засобів у фінансовій звітності за різними підходами;

– значним новаторським внеском у прикладні засади обліку основних засобів підприємств суспільного інтересу є розроблення концептуальної моделі облікової оцінки за структурним підходом та моделі для облікових оцінок «амортизація», «ліквідаційна вартість», «справедлива вартість», «зменшення корисності» та «оренда», які будуються за наступними блоками: вхідна інформація, підходи або методи оцінки, припущення, невизначеність оцінки, регулярний перегляд, вимоги до прозорості; розроблення матриці впливу облікових оцінок основних засобів на ключові фінансові показники, яка заснована на зміні припущень облікових оцінок основних засобів;

– вагомим науковим результатом щодо удосконалення прикладних засад аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу є розроблення методичного підходу до аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу, який будується на взаємозв'язку процесів, пов'язаних з основними засобами, елементами внутрішнього контролю, ризиками та аудиторськими процедурами у відповідь на оцінені ризики; розроблення методичного підходу до аудиту облікових оцінок, який доповнено формами робочих документів з аудиту облікових оцінок основних засобів; наведення методики аналізу чутливості припущення, що заснована на формуванні альтернативних сценаріїв змін

припущення, оцінки впливу змін у припущеннях на фінансові показники та оцінки ризику недооцінки або переоцінки через хибні припущення.

Достовірність результатів, повнота відображення висновків і пропозицій дисертації в опублікованих автором роботах

Достовірність та об'єктивність результатів і пропозицій підтверджуються логічною завершеністю виконаної дисертації. Достовірність забезпечено використанням даних та аудиторських висновків і фінансової звітності підприємств суспільного інтересу України, позитивною апробацією на конференціях.

Висновки дисертації і основні пропозиції, відображені у відповідних елементах наукової новизни, у повній мірі та з достатньою аргументованістю знайшли відображення у 14 наукових публікаціях автора, з яких 7 статей у наукових фахових виданнях України. Основні положення дисертації доповідались і схвалені на 7 науково-практичних конференціях, за результатами участі у яких опубліковано тези доповідей. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження обумовлено представленням завершених методичних положень і практичних рекомендацій стосовно обліку та аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу. Названі рекомендації впроваджено суб'єктами господарської діяльності ТОВ «АРДІС ГРУП», ТОВ «Елмарин». Практична цінність роботи визначається аудиторськими організаціями ПрАТ «КПМГ АУДИТ», ГО «Міжнародна професійна спілка аудиторів». Окремі положення дисертації використовуються у навчальному процесі Державного податкового університету при підготовці навчально-методичних матеріалів.

Значна кількість та різноплановість практичних підсумків дисертаційного дослідження свідчать про його комплексність та вагомість одержаних результатів.

Відповідність роботи вимогам та дотримання академічної доброчесності

Зміст дисертації викладено у чіткій логічній послідовності, за обсягом та оформленням робота відповідає вимогам, що встановлені наказом Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 № 40.

Дисертаційне дослідження є результатом самостійної роботи здобувача. Усі використані джерела належним чином цитуються, а наукові ідеї та концепції інших авторів використовуються з дотриманням академічних стандартів цитування та посилань.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Разом з позитивними сторонами дисертаційної роботи Шацкова Віктора Володимировича, мають місце деякі зауваження та суперечливі моменти, які можуть стати предметом конструктивних дискусійних обговорень під час захисту, а саме:

- у п. 1.1 роботи розглянута інтерпретація категорії «основні засоби» в дисертаційних дослідженнях, де вчені виділяли різні обліково-економічні ознаки об'єктів основних засобів (додаток А). Проте авторське трактування категорії «основні засоби» з врахуванням специфіки підприємств суспільного інтересу не наведено;

- у п. 1.2 дисертації досліджено порядок визнання та оцінки основних засобів підприємств суспільного інтересу, які застосовують міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, з визначенням ситуацій, коли потрібно застосовувати професійне судження (с. 23-36). Бажано було б зробити порівняння з порядком визнання та оцінки основних засобів за національними стандартами бухгалтерського обліку;

- у 2021 р. були скасовані типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів, а нові форми для приватного сектору економіки не затверджені. Але, в п. 2.1 дисертації при дослідженні стану системи обліку

основних засобів (с. 55-64) не було розкрито, як вирішується це проблемне питання підприємствами суспільного інтересу;

– дисертантом систематизація інформації щодо основних засобів, яка потребує розкриття у фінансовій звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів, доповнена добровільним розкриттям інформації щодо кліматичних змін (с. 76-78, 84-86). Оскільки більшість підприємств суспільного інтересу дотримуються принципів сталого розвитку, доцільно було б показати розкриття інформації про основні засоби не тільки з позиції екологічної, а й соціальної відповідальності;

– автором розроблено форми робочих документів з аудиту облікових оцінок основних засобів (с. 169-175). В рамках розробленого методичного підходу до аудиту основних засобів, який будується на взаємозв'язку процесів, пов'язаних з основними засобами, елементами внутрішнього контролю, ризиками та аудиторськими процедурами у відповідь на оцінені ризики, наведений перелік процедур, за якими повинно відбуватися документування результатів перевірки операцій, пов'язаних з основними засобами (с. 131-133). Бажано було б навести робочі документи з аудиту основних засобів за кожною процедурою у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення з наведеного переліку.

В цілому, зазначені зауваження не знижують наукової та практичної цінності проведеного здобувачем дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

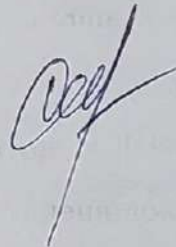
Дисертаційна робота Шацкова Віктора Володимировича на тему «Облік та аудит основних засобів підприємств суспільного інтересу», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «Облік і оподаткування», є завершеною науковою працею, у якій отримано науково-обґрунтовані результати, що відрізняються новизною і мають практичну цінність та забезпечують вирішення конкретного важливого наукового завдання – розроблення теоретичного базису та

методико-прикладних засад щодо обліку та аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу в умовах невизначеності.

Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні, повністю відповідає вимогам нормативних документів МОН України до дисертації здобувача ступеня доктора філософії (зокрема, пп. 6-8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 із змінами), а її автор – Шацков Віктор Володимирович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «Облік і оподаткування» у галузі знань «Управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аналізу і
аудиту Національного університету
«Одеська політехніка»*

Наталя СЕЛІВАНОВА

